

Naturskyddsföreningen
Nacka

Naturskyddsföreningen
Saltsjöbaden

Boo Miljö- och Naturvänner

Registrator Nacka kommun
Diarienummer NTN-2024-00270
131 81 Nacka
registrator@nacka.se

2024-11-17

Yttrande över Nacka Naturvårdsplan 2024, remissversion 2024-09-24, Nacka kommun.

Naturskyddsföreningen i Nacka, Saltsjöbadens Naturskyddsförening och Boo Miljö- och Naturvänner har tagit del av *Nacka Naturvårdsplan 2024, remissversion 2024-09-24*, och vill lämna följande synpunkter.

Det är mycket glädjande att det nu läggs fram ett förslag på en naturvårdsplan för Nacka, något som föreningarna har efterfrågat i många år. Under framtagandet av naturvårdsplanen har flera workshops hållits vilka varit mycket uppskattade av föreningarna och vi ser att inspel som gjorts då har tagits med i Naturvårdsplanen vilket gläder oss. Vi upplever att det finns en öppenhet för dialog och utbyte med föreningarna som vi välkomnar. Föreningarna tillstyrker förslaget men vi vill lämna några kommentarer.

Naturvårdsplanen tillsammans med andra nya underlag inför *Översiktsplan 2050*, nytt *Grön- och blåstrukturprogram*, *Ekosystemtjänster i Nacka kommun*, *Rena sjöar och kust* samt ett mycket ambitiöst *Klimat- och miljöprogram* visar på en tydlig ambitionshöjning inom natur-, klimat- och miljöområdet i Nacka kommun.

Upplägget på Naturvårdsplanen är bra och dokumentet är lättläst och överskådligt. Det innehåller mycket fakta och kunskap, både om naturen i Nacka och generellt om olika naturtyper och arter.

Naturvårdsplanens rådighet, avgränsning och tillämpning

Naturvårdsplanen täcker in alla landmiljöer inklusive vattendrag och våtmarker. Vi antar därmed att övriga naturmiljöer, alltså kustmiljöer inklusive undervattensmiljöer och insjöar, täcks in av programmet *Rena sjöar och kust*. Vi förstår att tyngdpunkten ligger på den mark som kommunen har rådighet över det vill säga kommunens naturreservat och kommunalägd naturmark. Naturvårdsplanen ska också fungera som kunskapskälla och inspiration för privata markägare samt föreningar. Här skulle vi gärna se att kommunen agerar aktivt för att sprida naturvårdsplanen till stora privata markägare. Naturvårdsplanen kan vara en utgångspunkt för att diskutera naturvårdsavtal, biotopskydd eller naturreservat med privata markägare som Erstaviks fideikommiss.

Av naturvårdsplanen framgår att "Åtgärder som beskrivs i denna naturvårdsplan ska planeras och kostnadsättas i den årliga verksamhetsplaneringen och vid äskande av investeringsmedel. Naturvårdsplanen ska aktualitetsprövas varje mandatperiod och uppdateras vid behov." Det är bra men av naturvårdsplanen framgår inte vilka åtgärder och områden som ska prioriteras. Det kanske finns en intern prioritetsordning och det vore i så fall bra om den även kunde visas i naturvårdsplanen. Av de större privatägda naturområdena vill vi särskilt lyfta fram det akuta skötselbehovet i Skuruparken.

Naturvårdsplanen kommer behöva förankras i andra berörda kommunala enheter och vi ser gärna att det tydliggörs hur detta ska genomföras. Det kan till exempel gälla skyddsvärda träd där vi idag tyvärr ser att hänsyn inte tas i till exempel bygglovsärenden. I naturvårdsplanen nämns att det finns behov av ytterligare inventeringar för att få en mer heltäckande bild av var dessa träd finns och det är något vi instämmer i. Men även när kunskapen finns gäller det att den når fram till berörda tjänstepersoner och i förlängningen även till entreprenörer.

Naturvårdsplanen har höga ambitioner framförallt gällande skötsel av naturområden på kommunal mark men även gällande att stärka de gröna sambanden i kommunen. Hur ambitionerna avseende skötsel kommer att förverkligas är i stor utsträckning en budgetfråga om hur stora anslag kommunen är beredd att avsätta för ändamålet. När det gäller de gröna sambanden däremot är det inte bara en fråga om budget utan i stor utsträckning även en fråga om hur mycket de gröna värdena tillåts påverka och styra den fysiska planeringen i kommunen. Till exempel av *Strategisk karta - förvaltning* på sidan 20 framgår att det finns ett svagt samband mellan Orminge centrum i norr och Kocktorpssjön och Tollare i söder. Mitt i detta svaga samband har kommunen antagit en detaljplan, *Verksamhetsområde vid Orminge trafikplats*, som tar bort större delen av det största naturområdet i detta svaga samband (se bilden nedan).

Bilden visar ett utsnitt från sidan 20 i Naturvårdsplanen, *Strategisk karta – förvaltning*. Vi har markerat detaljplanen för Orminge trafikplats med gul ring, mitt i det svaga sambandet.

I dagens fragmenterade landskap är behovet av förstärkningsåtgärder redan stort. Det är inte hållbart att den fysiska planeringen ytterligare försvagar redan svaga samband och hela tiden skapar nya behov av förstärkningsåtgärder. Sådana åtgärder och olika kompensatoriska åtgärder kan aldrig fullt ut kompensera för fortsatt naggande av naturområden med höga naturvärden som många gånger är oersättliga. Här behövs bättre dialog mellan olika enheter inom kommunen för att bättre se till kommunens övergripande behov och samplanera för en långsiktigt hållbar markanvändning.

Trender och utmaningar

I detta avsnitt beskrivs vilka utmaningar vi står inför idag och som kommer öka än mer i framtiden vad gäller bland annat klimatförändringar och invasiva främmande arter. Föreningarna instämmer i det som sägs men vi vill understryka att klimatförändringarna gör det än mer viktigt att skydda naturområden och att stärka de gröna sambanden. Det är bra att koldioxidinlagring i skog och mark tas upp i naturvårdsplanen och att man betonar synergierna mellan naturvård och kolinlagring. Men vi vill ändå påpeka att alla våtmarker inte är "bra" för klimatet då utsläpp av metan och lustgas kan öka när man skapar våtmarker med en stående vattenyta. Oavsett detta faktum behövs fler våtmarker i landskapet för att gynna den biologiska mångfalden och för utjämning av vattenflöden m.m.

Under rubriken *Sjukdomar och angrepp* tas granbarkborre, snytbagge och ekstyltmal upp. Det sägs att angrepp av exempelvis dessa insekter kan få stora konsekvenser men effekten av dessa konsekvenser beskrivs inte. Granbarkborre och snytbagge kan orsaka skador som ger ekonomiska konsekvenser om man bedriver skogsbruk vilket i Nacka kommun endast är aktuellt för Erstaviks fideikommiss. Angrepp av granbarkborre kan orsaka kontinuitetsglapp i granskogar vilket är ett problem om man i områdena har arter som är helt beroende av gran. Det kan vara ett problem för naturvärden i vissa områden. Om det finns en risk för det i Nacka vore det önskvärt att detta beskrevs lite mer ingående. Likadant om snytbaggen skulle vara ett problem för återväxten av tall i Nackas naturområden. Ekstyltmalen orsakar knappast några problem alls så vitt vi vet.

Vi instämmer i det som framgår om invasiva främmande arter men vi vill framföra att man inte ska låta den europeiska och den kommande nationella listan helt styra vilka arter man betraktar som invasiva i Nacka och sätter in åtgärder mot. Dessa två listor liksom andra listor med potentiellt invasiva främmande arter ska användas som en grund att utgå ifrån för att sedan se till de lokala behoven. Det vi menar är att man måste utvärdera vilka arter som utgör ett reellt problem i Nacka. Till exempel vresos som enligt vår uppfattning inte utgör ett problem där den förekommer i Nacka medan parksallat inte finns med på några officiella listor än men ändå utgör ett stort problem redan idag exempelvis i det blivande kulturreseptet i Baggensstaket.

Strategiska kartor och förstärkningsåtgärder

Vi instämmer i stort i de ambitioner som visas på de strategiska kartorna på sidorna 18-21. Vi har dock en anmärkning och det gäller det svaga samband som går från Mensättra/Backeböl söderut till Dalkarlsängen. Där föreslås att gröna kopplingar skapas över Värmdöleden vilket vi helt instämmer i och välkomnar. Av grodsymbolen på kartan verkar det som att det enbart är groddjur

som förstärkningsåtgärderna ska inriktas på. Vi menar att detta område är ett viktigt samband även för barrskogslevande arter och att förstärkningsåtgärderna här bör planeras och genomföras för ett bredare spektrum av organismer än enbart groddjur och att det vore lämpligt med ekodukter över Värmdöleden i detta område.

Naturen i Nacka

I detta avsnitt beskrivs naturen i Nacka, vilka naturvärden som finns och var det finns värdefull natur samt förhållningssätt till olika naturtyper gällande skötsel och förvaltning. Föreningarna instämmer i stort sett i det som framgår i detta avsnitt.

Det finns en karta med naturvärden på sidan 24 som visar områden med höga naturvärden i kommunen. Det framgår i texten att kartan bygger på befintliga underlag och att inga särskilda inventeringar gjorts innan kartan tagits fram och att naturvärdena både kan ha över- och underskattats. Föreningarnas uppfattning är att kartan ger en bra bild över vilka områden i kommunen som har höga naturvärden. Det finns dock några områden som vi menar har högt naturvärde och som borde visas ha högt naturvärde istället för medel. Vi har markerat tre sådana områden i kartan samt ger en kort beskrivning nedan. Vi vill att kartan på sidan 24 korrigeras så att dessa tre områden visas med högt naturvärde i den slutgiltiga versionen av naturvårdsplanen.

1. Gravfältet i Gustavsvik, hållmarker med mycket gammal tallskog.
2. Norr om Solbrinken, hållmark med gammal tallskog och strandvall/klappersten.
3. Höjd och nordbrant vid Porsmossen, gammal tallskog, rikligt med död ved, brant.

När det gäller Erstavik ger kartan en bild av var det finns naturvärden som överensstämmer med vår kännedom av området. Det gäller i första hand var det finns äldre skog som inte påverkats alltför mycket av modernt skogsbruk men också områden med ett kulturlandskap med ängsmarker och ek och hassel.

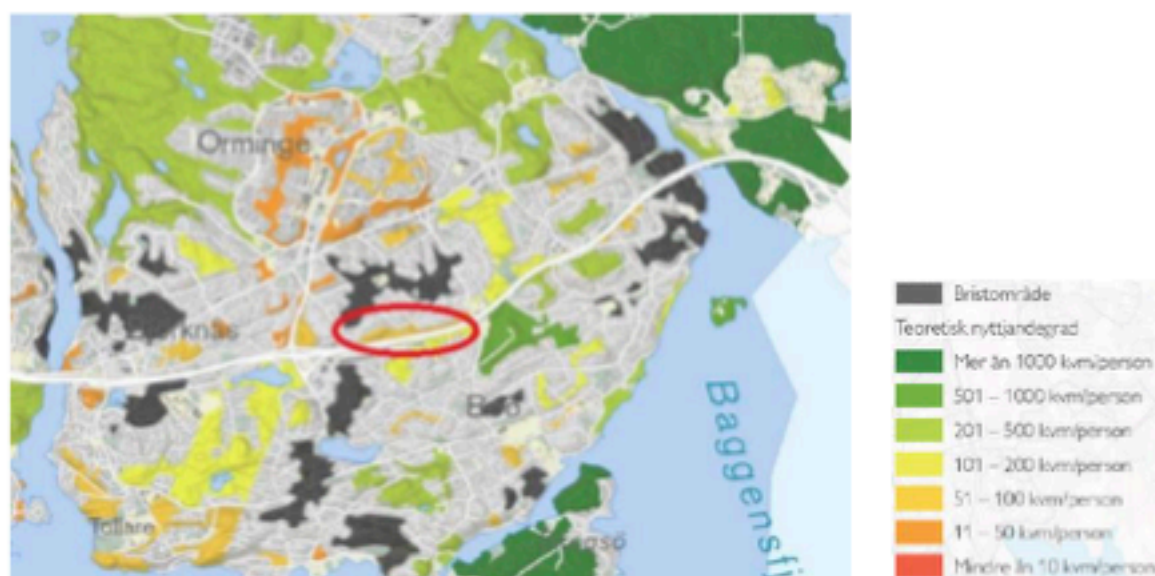
I avsnittet beskrivs fyra olika naturtyper som har valts ut avseende egenskaper, förekomst i kommunen och med ett urval av arter knutna till varje naturtyp. De fyra naturtyperna är *barrskog*, *lövskog*, *våtmarker och småvatten* samt *gräsmarker*. Denna indelning täcker in de viktigaste biotoperna för den biologiska mångfalden i Nacka. Det är bra att sandmiljöer, som är viktiga för bland annat många insekter, behandlas under gräsmarker men också att det i avsnittet om barrskog talas om att jobba med markstörning för att skapa jordblottor. Som vi nämnt tidigare förutsätter vi att kustmiljöer och insjöar och vattendrag behandlas i det kommande programmet *Rena sjöar och kust*.

Under varje naturtyp beskrivs strategisk skötsel, spridningssamband, hot och utmaningar samt åtgärder som gynnar arter knutna till naturtypen. För varje naturtyp finns även en ruta "Så här gör vi i Nacka" där kommunens förhållningssätt till naturtypen samt skötselåtgärder beskrivs.

Föreningarna instämmer i de beskrivningar och förhållningssätt som ges i naturvårdsplanen. Vi vill dock understryka att det viktiga är att åtgärderna *verkligen* genomförs.

Människan och naturen

Detta avsnitt innehåller mycket som är bra och som föreningarna instämmer i. Det är till exempel bra att behovet av mörka områden lyfts. Vi vill särskilt uppmärksamma kartan på sidan 71 som visar tillgång till natur. Den visar den teoretiska nyttjandegraden vilket beräknats genom antalet boende i kommunen inom 300 meter till de olika grön- och friluftsområdena. Utgångspunkten har varit UN-Habitats riktlinjer om att 9 kvm grönstruktur inom 15 minuters gångpromenad från hemmet ska ses som ett minimum för att skapa goda stadsmiljöer. Analysen som kommunen gjort visar att det finns bristområden med för lite grönstruktur och områden med ett mycket högt besöksstryck. Denna analys är mycket viktig av flera skäl. Ett skäl är givetvis att det visar på var det finns en brist på närmatur för människors möjligheter till rekreation och välbefinnande. Ett

Bilden visar ett exempel på ett otillgängligt naturområde (röd oval) som borde exkluderas i kommande tillgänglighetsanalyser.

annat är att den visar var besöksstrycket är så högt att det kan hota viktiga naturvärden. Denna karta borde också finnas med i *Översiktsplan 2050* då den visar på mycket viktiga förhållanden som behöver komma in i den fysiska planeringen. Det vi saknar är beskrivningar av hur analysen gjorts, vilka underlag man använt och vilka grönområden man tagit med i beräkningen? Det finns grönytor som inte är tillgängliga för människor av olika skäl till exempel bergbranter eller väldigt bullerstörda områden. Ett exempel är stråket norr om Värmdöleden, se kartan ovan, som består av en smal skogsremsa som inte kan anses vara ett för rekreation tillgängligt naturområde. Sådana områden borde tas bort i analysen vilket skulle visa på att läget är ännu sämre än vad kartan nu visar. Men trots den anmärkningen anser vi att kartan är ett viktigt beslutsunderlag som behöver tas med i den fysiska planeringen framöver.

Vi skulle gärna se att frågan om cykling i naturreservaten tas upp i naturvårdsplanen. Cyklingen har ökat markant på kort tid och det finns olika uppfattningar om hur frekvent cykling påverkar naturen. Nacka kommun skulle kunna presentera ett förhållningssätt till cykling i naturreservaten i naturvårdsplanen. Vi tror att det vore viktigt med tydliga riktlinjer som alla kan förhålla sig till.

Biologisk mångfald i bebyggelse

Detta är ett mycket viktigt avsnitt i naturvårdsplanen och vi vill understryka att natur och träd i den bebyggda miljön har en avgörande betydelse för den biologiska mångfalden i Nacka. Detta är dels för den betydelse närmaturen har för Nackaborna och inte minst för att grönstrukturen i den bebyggda miljön är avgörande för de gröna sambanden och arters möjligheter till spridning mellan de större naturområdena i kommunen. För att den gröna infrastrukturen ska fungera är naturen, även enskilda träd och små gräsytor, i den bebyggda miljön avgörande.

Vi vill särskilt understryka vikten av den första punkten under *Strategiska åtgärder* om "*att ta fram GIS-lager som visar områden eller enskilda träd med bestämmelse om marklov för trädfällning, där det finns värdefulla träd som är särskilt skyddsvärda eller som har kulturhistoriska värden.*" Vi ser att sådan hänsyn inte alltid tas så som det borde göras.

Uppföljning, resurser och tillsyn – medel behöver avsättas i kommunens budget

För att naturvårdsplanens ambitioner ska förverkligas behöver mer resurser tillföras för att genomföra åtgärderna samt följa upp resultaten. Tillsynen av naturreservaten behöver stärkas. Såvitt vi förstår har Nacka kommun bara en naturreservatsförvaltare på i dagsläget sjutton naturreservat med många fler tillkommande. Det är inte hållbart. Föreningarna utgår från att mer personal kommer anställas för att arbeta med dessa frågor. Det sägs också i naturvårdsplanen att det behövs en regelbunden tillsyn av naturreservaten och friluftsområdena och att tillsynen inte bara ska vara beroende av anmälningar från allmänheten eller föreningar vilket tydligt talar för en resursförstärkning inom tillsynen.

Vi har tidigare nämnt och vill återigen understryka att vi gärna ser en prioriteringslista över åtgärder och prioriterade områden. Detta gör det lättare att följa upp naturvårdsplanen och bedöma vilka resurser som krävs för att genomföra den.

Naturvårdsplanen är ett omfattande dokument med mycket fakta och bakgrundsbeskrivningar. Vi tror att det skulle underlätta för tjänstepersoner och entreprenörer om åtgärdsförslagen samlades i ett eget avsnitt eller eget dokument. Där borde också framgå vilken enhet som skall göra och ansvara för vad.

För Naturskyddsföreningen i Nacka

Ronny Fors

ordförande ronny.fors@naturskyddsforeningen.se

För Boo Miljö- och Naturvänner

Kerstin Lundén

ordförande kerstin.lunden.natur@gmail.com

För Saltsjöbadens Naturskyddsförening

Guðrun Hubendick

ordförande guðrun.hubendick@naturskyddsforeningen.se

Kopia sänd till

Miljöenheten, Nacka kommun

miljoenheten@nacka.se

Kommunekolog Anna Herrström

anna.herrstrom@nacka.se

Kommunekolog Stella Malmgren

stella.malmgren@nacka.se

Kommunekolog Linda Silfverberg

linda.silfverberg@nacka.se